

מדת הבטחון

"ויהי בשלח פרעה את העם..." (שמות יג, יז)

בני ישראל נקלעו למלכוד

עם ישראל עם של עבדים במצרים במשך דורות רבים, מאות בשנים, חוזה את אחת התקופות הגדולות ביותר בהיסטוריה האנושית העולמית, עם ישראל רואה מול עיניו איך הקדוש ברוך הוא מכה את מצרים מכות על טבעיות, מכה אחר מכה, המצרים שהתעללו ורדו בהם כל כך קשה, במשך תקופה כה ארוכה, מכים שוק על ירך, ועם ישראל שנמצא באותה מדינה, באותו מקום, המכות אינן נוגעות בו כלל, המצרי שותה דם, הישראלי שותה מים, וכך מכה אחר מכה נגלית לנגד עיניו ההנהגה האלוקית במלוא עזה ותפארתה, נסים ונפלאות בהנהגה מיחדת, עם ישראל מלוה כל העת על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו, "וה' הלך לפניו יומם בעמוד ענן לנחתם הדרך, ולילה בעמוד אש להאיר להם, ללכת יומם ולילה" (שמות יג, כא). המצרים רודפים אחריהם, הם מגיעים לשפת ים סוף, והם במלכוד, במצוקה נוראית, מצד אחד המצרים ומצד שני הים, מה עושים? "ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים" (שמות יד, יא), מתחילים התלונות של בני ישראל....

אחד הנסים הגדולים בהיסטוריה מתרחש לנגד עיניהם

משה רבנו מעודד את העם "אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'", ואז הגיע רגע השיא.. קריעת ים סוף! "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, והמים להם חמה מימינם ומשמאלם" (שמות יד, כב), אחד הנסים הגדולים בהיסטוריה מתרחש לנגד עיניהם, כל המים שבעולם נבקעים בעת קריעת ים סוף, המצרים טובעים בים סוף, לא נשאר בהם עד אחד, הנסים להם נחשפו עם ישראל באותה העת היו כה גדולים, רבים ועצומים, עד שהשווה על ידי חכמינו זכרונם לברכה לדרגה הגבוהה מנבואה: "עזה אלי" (שמות טו, ב), רפי אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל? שנאמר "וביד הנביאים אדמה" (הושע יב, יב), וכתיב "נפתחו השמים וראו את אלהים" (יחזקאל א, א). משל למלך בשר ודם שנכנס למדינה, ועליו צפירה מקיפתו, וגבורים מימינו ומשמאלו, וחילות מלפניו ומלאחוריו, והיו הפל שואלין אי זהו המלך? מפני שהוא בשר ודם

כמותם! אָבֵל כְּשֶׁנִּגְלָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַיָּם לֹא הֶצְרַךְ אֶחָד מֵהֶם לִשְׁאֹל אִי זֶהוּ הַמֶּלֶךְ, אֲלֵא כִּינּוֹן שְׂרָאוּהוּ הַכִּירוּהוּ, פְּתַחוּ כָּלֵן פִּיהֶן וְאָמְרוּ "זֶה אֱלֹהֵי וְאֵנֹהוּ אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמָמְנָהוּ" (מכילתא דרבי ישמעאל, מסכתא דשירה בשלח, פרשה ג). הַמַּעֲמָד הַעֲצוּם שֶׁל קְרִיעַת יַם סוּף מִסְתַּיִם, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּשִׁיכִים בְּדַרְכָם לְמַדְבַּר שׁוּר, "וַיִּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמַדְבַּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם. וַיְבֹאוּ מִרְתֵּה וְלֹא יָכְלוּ לִשְׁתּוֹת מֵיִם מִמֶּרֶה כִּי מָרִים הֵם..". (שמות טו, כב-כג), מָה הֵיינוּ מְצַפִּים שְׁיַעֲשׂוּ עִכְשָׁיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּרַמְתָּם הַרוֹחֲנִית הַגְּבוּהָה מִנְּבֹאָה, אַחֲרֵי שְׂרָאוּ וְחוּוּ אֶת כָּל הַנְּסִים הַגְּדוּלִים, שְׁיִבְטְחוּ בֵּה? שְׁיִתְּפַלְלוּ? אָבֵל לֹא זֶה מָה שֶׁקָּרָה.. "וַיִּלְוּנוּ הָעַם עַל מֹשֶׁה לֵאמֹר מָה נִשְׁתֶּה" (שמות טו, כד), שׁוּב תְּלוּנוֹת... אִיךָ נִיתֵן לְהַבִּין זֹאת??? הֵיכֵן הַבְּטָחוֹן בֵּה' אַחֲרֵי כָּל מָה שְׂרָאוּ וְחוּוּ???

גַּם צָרָה זֶה שֶׁל מַיִם מָרִים נִפְתַּרְתָּ בְּאֶפֶן נְסִי, מֹשֶׁה רָבֵנוּ צוֹעֵק אֶל ה', "וַיִּזְרְהוּ ה' עַץ, וַיִּשְׁלַךְ אֶל הַמַּיִם, וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם..". (שמות טו, כה).

נוֹסְטִלְגִיָּה עַל יְשִׁיבָה עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּמִצְרַיִם

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמְּשִׁיכִים בְּמַסַּע אֶל מַדְבַּר סִין, הַמַּצּוֹת שֶׁהוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם אוֹזְלוֹת, הָרַעַב מִתְחִיל לְהִצִּיק לָהֶם... "וַיִּלְוּנוּ כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן... מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְּיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאֶכְלֵנוּ לֶחֶם לְשִׁבְעַ (שמות טז, ב-ג), שׁוּב תְּלוּנוֹת... וְעוֹד עִם נוֹסְטִלְגִיָּה כְּזֹאת עַל יְשִׁיבָה עַל סִיר הַבָּשָׂר וְאֲכִילַת לֶחֶם לְשִׁבְעַ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, הֵם כְּבָר הַסְּפִיקוּ לְשַׁכַּח אֶת כָּל הַמְּרוֹרִים שֶׁסָּבְלוּ מֵהֶם בְּמִצְרַיִם?

גַּם תְּלוּנוֹת אֱלוֹהֵי עַל מַחְסוֹר בְּלֶחֶם וּבָשָׂר נִעֲנוֹת מִיַּד בְּאֶפֶן נְסִי, "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הַנְּבִי מִמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם..". (שמות טז, ד), וַיְהִי בְּעָרֵב וַתַּעַל הַשָּׁלוּ וַתִּכַּס אֶת הַמַּחְנֶה..". (שמות טז, ז).

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פּוֹתְחִים בְּמִרְיָה שֶׁל מֹשֶׁה

הַתְּחִנָּה הַבָּאָה בְּמַסַּע עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבַּר הִיא רְפִידִים, וְשֵׁם שׁוּב עִמְדוֹ בְּפָנֵי נְסִיֹן קִשָּׁה, "וַאִין מַיִם לִשְׁתֵּת הָעַם" (שמות יז, א). כָּאֵן כְּבָר לֹא הִסְתַּפְּקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתְלוּנוֹת בְּלִבָּד אֲלֵא פְתַחוּ בְּמִרְיָה שֶׁל מֹשֶׁה עִם מֹשֶׁה (רמב"ן), "וַיִּרְבּוּ הָעַם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תָנוּ לָנוּ מַיִם... וַיִּלֵּן הָעַם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה זֶה הָעֲלִיתֵנוּ מִמִּצְרַיִם לְהַמִּית אֹתִי וְאֶת בְּנֵי וְאֶת מִקְנֵי בְּצַמָּא. וַיִּצַּעַק מֹשֶׁה אֶל ה' לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לָעַם הַזֶּה עוֹד מַעַט וּסְקִלְנִי" (שמות יז, ב-ד).

גַּם בְּעֵינָה קִשָּׁה זֶה בָּאָה עַל פְּתֻרוֹנָה בְּאֶפֶן נְסִי "וְהִפִּיתָ בְּצוּר וַיִּצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם וְשִׁתָּה הָעַם" (שמות יז, ו).

נְסִיֹן אַחַר נְסִיֹן וְעַם יִשְׂרָאֵל נִכְשַׁל

נְסִיֹן אַחַר נְסִיֹן וְעַם יִשְׂרָאֵל נִכְשַׁל.. אִיךָ נִתֵּן לְהַבִּין זֹאת? בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רוֹאִים וְחוֹוִים אֶת הַנְּסִים הַגְּדוּלִים בְּהִיסְטוֹרִיָּה הָאֲנוּשִׁית, רוֹאִים אֶת יַד ה' מוֹל עֵינֵיהֶם פַּעַם אַחַר פַּעַם, בְּמַכּוֹת מִצְרַיִם, בְּקְרִיעַת יַם סוּף, וּבְמַדְבַּר, אִיךָ זֶה שֶׁהֵם לֹא מִפְּנִימִים זֹאת? אִיךָ זֶה שֶׁהֵם תָּמִיד נִכְנָסִים לְהִיסְטוֹרִיָּה, חוֹזְרִים

לדפוס הפעולה של תלונות, ועוד מסלימים ועוברים למריבות של ממש?
מאנשים כאלו שהגיעו לדרגות הגבוהות משל הנביאים וראו את כל זאת,
היינו מצפים שישאו תפלה חרישית, יבטחו בה', ויהיו רגועים לחלוטין!

עשרות טילי טומאהוק נחתו בלילה על עיראק

מרכז העיר אשקלון, תור ארץ של אנשים משתרר לאחור, הפאניקה נפרת
על פניהם, אני נגש לאחד האנשים ושואל אותו למה ממתינים כלם בתור?
הוא משיב לי, על מנת לקנות סרטי דבק לאטום חלונות כדי להכין חדרים
אטומים? מה קרה? אני שואל אותו. והוא משיב, מה, לא שמעת? פרצה
שוב מלחמה בעיראק, ארצות הברית תקפה את עיראק בטילי שיוט. היתה
זו התקופה שבין מלחמת המפרץ הראשונה למלחמת המפרץ השנייה,
בנשיאות ארצות הברית עמד באותה העת הנשיא ביל קלינטון, סדאם חוסיין
נשיא עיראק התל בפקחי האו"ם שוב ושוב כאשר הם באו לפקח על הנשק
להשמדה המונית שנטען שיש בידי. בלילה החולף הגיע המתח לשיאו
כאשר נשיא ארצות הברית הורה לצבא לצאת למתקפה אווירית על יעדים
בעיראק. במלחמת המפרץ הראשונה הודיעה הממשלה העיראקית עוד
טרם הפלישה, כי במקרה של מלחמה היא תתקף את ישראל. מחשש
שישראל תתקף בנשק כימי, חלקו לתושבים ערכות מגן שכללו מסכות אב"כ
ומזרקי אטרופין. כל משפחה התבקשה להכין בביתה חדר אטום, שבו
תשהה בעת מתקפת טילים.

פאניקה גדולה

אני פונה לרעיתי שעמדה לצדי, ומביע פליאה, אני מבין שיש צורך
בהשתדלות בסיסית, אבל פאניקה כזאת מה זו עושה? האם כלם שכחו את
הנסים הגדולים שהתרחשו במהלך מלחמת המפרץ, בה התקפה ישראל
בכ-39 טילי קרקע-קרקע מסוג סקאד בעלי ראש נפץ קונבנציונלי, ובנסיים
גדולים היה מספר קטן מאוד של קרבנות בנפש מפגיעת הטילים? אדרבה,
מספר גדול פי כמה של אנשים מתו מהתקפי לב שנגרמו מהפחד
ומהפאניקה, או מחנק בעקבות שמוש לא נכון במסכות. והתשובה פשוטה,
כותרות העתונים באותו בוקר זעקו באותיות קדוש לבנה על תקיפת ארצות
הברית בעיראק "עשרות טילי טומאהוק נחתו בלילה על עיראק", כל כלי
התקשורת הפתובים והאלקטרוניים עסקו בכך בהרחבה, "ממשלת ישראל
הודיעה שהיא מחוייב לסכסוך הזה, אבל תדע להגן על עצמה אם יהיה
צורך" ... מיטב הפרשנים גייסו על מנת לדון בהרחבה בסכויים שיששראל
תתקף במערכה זו, ומה תהיה תגובתה במקרה כזה. הפחד, הבהלה
והפאניקה שאחזו בצרכני התקשורת האדוקים אכן היתה בלתי נמנעת. כח
ההשפעה של כלי התקשורת העוסקים באובססיות בתסריטי אימה
העלולים להתרחש בעתיד הקרוב, בהחלט מסבירים מדוע יש תורים כה
ארכים, על מנת לקנות סרטי דבק לאטום חלונות, כדי להכין חדרים אטומים.

כלי התקשורת של העת העתיקה

ארוע זה, ותובנה זו, סיעו בידינו להבין גם את תלונות בני ישראל בצאתם ממצרים ובמסעם במדבר. אנשי הערב רב שהצטרפו לעם ישראל בצאתם ממצרים שמשו ככלי התקשורת של העת העתיקה, הם היו הפרשנים שדנו בהרחבה עם כל עם ישראל, בספוייהם לשרד כאשר מצד אחד המצרים ומצד שני הים, כאשר הגיעו למרה, דנו אותם פרשנים בספויים האפסיים למצא מים במדבר, הם תארו בצבע מה יקרה לזקנים, לנשים ולטף כאשר יאזלו המים לחלוטין, הם ראינו אנשי רפואה בכירים שהסבירו את התהליך של מות בהתיבשות, וכה נהגו בכל שאר הנסיונות במדבר. ולכן אין כל פלא שעם ישראל נכנס להיסטריה שגררה תלונות ומריבות, זוהי תוצאה טבעית של השפעה סביבתית חזקה המפנה את הזרקור בעוצמה אל עבר דאגות העתיד.

היחידים שלא נפלו למלכדת

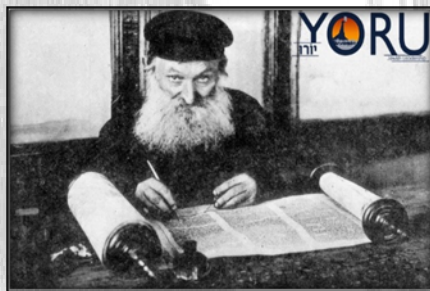
אך גם במדבר היו יחידים שלא נפלו למלכדת של הערב רב ולא השפיעו מהם, הם הסיטו את מבטם לאחור, אל עבר העבר הקרוב, ראו את כל נסי ה', הפנימו שהוא מוביל אותם יד ביד לארץ כל הדרך, ולבם נתמלא תחושת בטחון, שה' הטוב ידאג להם גם בעתיד. "וייראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים" (שמות יד, י"א) – מסביר הרמב"ן, איננו נראים כי בני אדם הצועקים אל ה' להושיעם, יבעטו בישועה אשר עשה להם, ויאמרו כי טוב להם שלא הציגם, אבל הנכון שנפרש, כי היו כתות, והכתוב יספר כל מה שעשו כולם, אמר כי הפת האחת צועקת אל ה', והאחת מכחשת בנביאו, ואינה מודה בישועה הנעשית להם, ויאמרו כי טוב להם שלא הציגם..

יסוד גדול במדת הבטחון

נמצאנו למדים יסוד גדול במדת הבטחון, לכל אדם הבחירה להאזין ברוב קשב לכל הנהגה היוצא מפייהם של אנשים ופרשנים המפנים את הזרקור אל עבר דאגות העתיד, להסתכל תמיד קדימה אל העתיד בחשש, ולחיות חיי דאגה, או לחלופין, להמנע מעסוק יתר בדאגות העתיד, לזכר תמיד להסתכל לאחור אל העבר, ולראות איה למרות כל הקשיים והאתגרים, בסוף הקדוש ברוך הוא הוביל אותו יד ביד לחוף מבטחים, וכה לחיות חיים מלאי רגע ותחושת בטחון באבינו שבשמים.

מרגלית יקרה בכתבי החפץ חיים

בחסדי שמים מצאתי מרגלית יקרה בכתבי מרן החפץ חיים ז"ל, בו נמצא היסוד הגדול במדת הבטחון אותו למדנו. וזה לשונו: ועקר הפל, שיראה להתחזק במדת הבטחון וישע על ידי זה, כמו שנאמר (משלי כ, כב): "קנה לה' וישע לך", ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (מנחות כט): "כל התולה בטחונה בהקדוש ברוך הוא, הרי הוא לו מחסה בעולם הזה ובעולם הבא. והנה, העצה לתזק נפשו בענין זה הוא שיתבונן תמיד על זמן העבר מימי חייו, כמה עשריות שנים חיה עד כה, ובחפז השם לא היה חסר לו אפלו יום אחד מאכילה ושתיה ומלבוש וכדומה, ואם כן מה לו לדאג על זמן של להבא, שאינו יודע מספר ימי חייו אפלו על יום אחד, מסתמא כשם שעזרו השם יתברך ברחמיו עד כה, יעזרנו גם כן מעתה ולהבא (נפוצות ישראל סוף פרק ז).

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת בשלח

לאיזו קהלה להשתתף!?

ישנם הלא כל כך הרבה קהלות וארגונים שונים, לא רק בין יהודים שומרי מצוות ליהודים שעוד לא זכו לכה, אלא אפילו בין שומרי המצוות עצמם יש הרבה קבוצות שונות, לאיזה מהן הכי טוב ליהודי להשתתף?

את השאלה הזו שאל פעם איש אחד את החפץ חיים.

"אני יודע רק דבר אחד – השיב לו החפץ חיים – כאשר מגיעים לעולם הבא, לא ישאלו, האם השתייכת לקהלה הזאת, או לארגון ההוא, אלא יניחו ספר תורה, וישאלו, "קימת מה שכתוב בה?" צייתת לכל מה שכתוב כאן? אם נוכל לענות "כן", יורו לנו ללכת לגן עדן, ואם חלילה לא נוכל לענות "כן", יורו לנו לזחל לתוף האש".

טעות גדולה בידם של אלו שחושבים שהחפץ חיים היה איש מפלגה. הוא היה איש תורה, החדור כל כולו רק ברוח של תורה לשמה, וילאור זאת הוא היה פותר את כל הבעיות והאתגרים שצפו ועלו בחיים היהודיים.

החפץ חיים נוהג היה לומר, שמלבד המצוה הגדולה של למוד התורה, שהיא הגדולה מכל המצוות, יש עוד ענין גדול בזה שבו אדם הופך את הראש שלו, את המחשבה שלו, לראש של תורה, כי כך הוא יכול לפתור את כל בעיות החיים לאורה של התורה.

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום מידיש הרב משה ליב הכהן הלבפשטט) ©

" ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע את בני ישראל לאמר פקד יפקד אלהים אתכם והעליתם את עצמתי מזה אתכם" (שמות יג, יט). במכילתא דרבי ישמעאל (יג, יט. אות ה. ובסוטה יג.) דרשו חכמינו זכרונם לברכה: ...שהיה מהלך ארונו של יוסף עם ארון חי העולמים, והיו עוברים ושבים אומרים: מה טיבן של שני ארונות הללו? והם אומרים להם: זה ארונו של מת, וזה ארונו של חי העולמים. ואומרים להם: מה טיבו של מת להלך עם ארון חי העולמים? – ואומרים להם: המונח בארון זה – קיים מה שכתוב במונח בארון זה. במסכת בבא קמא (יז.): תנו רבנן וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף דברי רבי יהודה, אמר לו רבי נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן? אלא שהניחו ספר תורה על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת בשלח

מיותר מדי עסקים לא מתעשרים יותר

שני אחים באו אל החפץ חיים בכדי לשאל בעצתו, הם רכשו יער גדול, והם עוסקים בכריתת עצי היער, ומכירתם ברוח גדול. במקביל נוצרה כעת הזדמנות לרכוש עוד יער במקום אחר, ולפי הצפי אפשר להרוויח שם הרבה מאוד. אח אחד אומר שיש לקפץ על ההזדמנות ולרכוש את היער השני, והאח השני אומר, שמכיון שהם עדין לא סימו עם היער הראשון, אין הם יכולים לקחת על עצמם עסקים חדשים.

החפץ חיים סרב בהתחלה לחוות את דעתו, הוא אמר להם: "אני אינני סוחר", אבל האחים הפצירו בו משום שלום בית, ובקשו שהרבי יורה להם מה לעשות, והבטיחו לשמע בקולו.

אם כן, אספר לכם ספור, השיב להם החפץ חיים.

ליהודי היתה חבית יין, כשהוא רצה לרוקן אותה, הוא היה פותח את הכרז, וכחלוף עשר דקות זרם כל היין מתוך החבית.

עומד שם "חכמולוג" אחד, ונותן עצה לבעל החבית, שיתקין עוד כרז בחבית, וכך יזרם כל היין מתוך החבית תוך חמש דקות.

עונה לו היינן: היה הרבה יותר חכם מצדך, לו היית מיעץ לי, איך להוציא מהחבית יותר יין, אבל אם אתה לא יכול להראות לי איך לעשות זאת, למה לי להתקין כרז נוסף, זמני מאפשר לי להמתין עוד חמש דקות...

האחים הבינו מיד את התשובה, שגם אם הם יתקינו כרז נוסף לעסק שלהם, לא יתוסף עוד יין בחבית, והם אכן לא רכשו את היער החדש.

כשפגשתי את אחד האחים לאחר כמה שנים, שאלתי אותו מה עלה בסופו של דבר בגורלו של היער החדש מבחינה עסקית? הוא ענה לי, שמכר שלהם אכן רכש את אותו יער, אבל מכיון שהחרף באותה שנה היה חמים יותר, לא היה מספיק שלג בכדי שהמזחלת החרפית תוכל לנוע בדרכים, ולא היתה לו כל אפשרות להוציא את העצים מתוך היער, ובינתיים פרצה המלחמה, והוא הפסיד את כל רכושו.

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום מידיש הרב משה ליב הכהן הלבפשטט) ©

"ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו הילך בתורתם אם לא" (שמות טו, טז). רבי יוסף קארו פוסק בשלחן ערוך (א, ה): טוב לומר פרשת העקדה, ופרשת המן, ועשרת הדברות, ופרשת עולה ומנוחה ושלמים וחסאת ואשם. רבי ישראל מאיר הפהן מראדין בעל "החפץ חיים" פותב על כך ב"משנה ברורה" (ס"ק ג), ופרשת המן, כדי שיאמין שכל מזונותיו באין בהשגחה פרטית, וכדכתיב: "המרבה לא העדיף והממעט לא החסיר", להורות שאין רבוי ההשתדלות מועיל מאומה. ואיתא בירושלמי ברכות: כל האומר פרשת המן, מבטח לו שלא יתמעטו מזונותיו.

ספורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת בשלח

הישרות משתלמת

אבא חלק מתנות לילדים שלו. אחד הילדים קנא באחיו, וחסף ממנו את המתנה שלו. האח לא רצה להגרר למריבה, שתק והתעלם מהארוע. לאחר מכן פנה אל אביו וספר לו על העול הגדול שעשה לו אחיו ה"חספן", ובקש מאביו שיתן לו משהו אחר במקום אותה מתנה שנחטפה ממנו.

האב היה מאוד מרצה מהדרך בא התמודד האח הזה עם הארוע, הוא נשק אותו, שבח אותו על התנהלותו החכמה, ונתן לו מתנה גדולה הרבה יותר. ולאח ה"חספן" לא נתן יותר מתנות.

רבנו של עולם מחלק לכל אחד מילדיו את הפרנסה שלו, כדי שלא יצטרכו לחטף אחד מהשני. כאשר אדם חושב שעל ידי כך שיחטף מהאחר יהיה לו יותר, הרי הוא טועה טעות חמורה, מלחטף לא יוצא שום דבר טוב, בסופו של דבר זה שחטפו ממנו יקבל את שלו בחזרה בתוספת אחוזים רבים, רבנו של עולם עוזר לנגזל.

לרבנו של עולם יש מספיק כדי לתת לכל אחד את פרנסתו בדרך כשרה. זה אחד מעקרי האמונה שלנו. כך אנו אומרים שלוש פעמים ביום בתפלה "מכלכל חיים בחסד", וכך גם בברכת המזון "נתן להם לכל בשר", לחטף מהשני זה חסרון באמונה.

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום מידיש הרב משה ליב הכהן הלבפשט) ©

"ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים... זה הדבר אשר צוה ה' לקטו ממנו איש לפי אכלו..." (שמות טז, ד-טז). דרשו רבותינו זכרונם לברכה (רבינו בחיי, ילקוט שמעוני): אמר להם משה אל תאמרו שמא יבא נחשון בן עמינדב וכל הגבורים וילקטו הרבה ויבא עני שבִּישְׂרָאֵל וילקט קמעא לכה נאמר איש לפי אכלו.

סיפורים משלים ועובדות מהחפץ חיים משלבים בפרשת השבוע - פרשת בשלח

מְדַבֵּר יְיִדִישׁ עִם הַשָּׂר הַפּוֹלְנִי

השלטון הפולני שהוקם מחדש הוציא צו המורה לבצע שנויים בתלמודי התורה ובתי הספר היהודים ברוח הזמן החדש. בעקבות כך קרא החפץ חיים לכנוס של רבנים וראשי ישיבות בורשא, בו החליט ללקח בעצמו אל השר הפולני בכדי להשפיע עליו שיבטל את הגזרה.

וכך אמר החפץ חיים לשר ביידיש:

"לפני ששים וארבע שנה, כאשר פולין רצתה להשתחרר מעלו של הצאר הרוסי, ראיתי כיצד נהגו להשליך לכלא אזרחים פולנים, בגלל חטאם היחיד, שהם רוצים לחיות כאנשים חפשיים. באותו זמן בכיתי, וחשבתי לעצמי, שהסוף יהיה כדברי הפסוק, "והאלקים יבקש את נרדף", שריבוננו של עולם יעמד לצדו של הנרדף, וכן ישתתף והמתנתו בצפייה לראות את מדינת פולין חפשית".

חשבתי, שאתם תזכרו את היסורים שסבלתם תחת שלטונו של הצאר הרוסי, ולא תתעללו באחרים. אך מכיון שאתם גוזרים גזרות כאלו על תלמודי התורה ובתי הספר שלנו, ואתם רוצים לבטל אותנו מלמוד התורה שלנו, אני מתחיל לחשש מכך שאתם עלולים לאבד את השלטון העצמאי שלכם, שהרי אנחנו עכשיו הנרדפים, וריבוננו של עולם יעמד לצדנו.

השר הבין את תכן דבריו של החפץ חיים, למרות שאלו היו ביידיש. הם תרגמו באפן חלקי על ידי מזכירו היהודי של השר. השר הבטיח מיד לחפץ חיים, שהוא יבטל את הצו שנתן לבתי הספר היהודים.

מענין הוא, שבחלוף שבע שנים בלבד מהארוע הזה, טעמה מדינת פולין שוב את טעמו המר של הכבוש, במלחמת העולם השנייה.

גם בתקופת השלטון הרוסי, היה החפץ חיים נוסע מדי פעם לעיר הבירה פטרבורג, על מנת לבטל גזרות שנגזרו על ידי השרים הרוסים, ומאמציו הכתרו תמיד בהצלחה.

דבריו שיצאו מעמק לבו הטהור, עוררו תמיד את ההד הנכון, ופעלו את פעלתם. החפץ חיים דאג תמיד לשמירת התורה והמסורת, כאמא מסורה שדואגת ל"בן יחיד" שלה. הוא סכן את חיו ובריאותו פעמים רבות, כאשר לקח על עצמו לנסע נסיעות ארפות, בתנאים קשים, בגילו המפלג.

(הרב שמואל גריינימן "מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" – תרגום מיידיש הרב משה ליב הכהן הברשטט)

"ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק" (שמות יז, ט). החפץ חיים (בספר חפץ חיים על התורה לרבי שמואל גריינימן) מסביר: מה ראה משה ששלח את יהושע? בשביל שליהושע היה כח התורה, כדכתיב "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל", הינו מאהלה של תורה, ועקר התגברותו של עמלק היה בשביל רפיון התורה, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה על "וילחם עם ישראל ברפידם", בשביל שרפו ידיהם מן התורה ולפיכך בא עמלק. לכן שלח משה דוקא את יהושע שהיה לו כח התורה ואמר לו "צא" הינו אתה בעצמך, שעקר הנצחון יהיה על ידך ובשבילך.

רבי שמואל גריינימן מצין (בהערות "מעשי למלך") שזו היא הסבה לכך שדרכו בקדש של החפץ חיים היתה לא להשתמש באחרים לצורך ענינים שהיו נחוצים להצלת התורה, אלא היה מכתת רגליו בעצמו לערי הבירה ברוסיה, ולווארשא ולוילנא בפולניא, בכדי להשתדל אצל הממשלה להסיר את רע הגזרה שגזרו על התלמודי תורה והישיבות.